СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 178. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 3-го серпня, 1937. VOL. XLV. No. 178. Jersey City, N. J., Tuesday, August 3, 1937. THREE CENTS

СЕНАТ УХВАЛИВ РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив у суботу законопроєкт Блека й Конерія про години праці й робітничу заплату. За проєкт заявилися 56 сенаторів, проти — 28.

Противники закону старались не допустити до нього, пропонуючи ріжні поправки, але сенатська більшість відкинула всі й переперла ухвалення самого проєкту.

Проєкт приходить тепер до палати послів, де, як кажуть, його жде багато горячіша боротьба, ніж у сенаті.

ЩО КОШТУЄ БОРОТЬБА ЗА ЮНІОНІЗАЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Ріжні юнії Комітету Промислової Організації зібрали фонд $100,000 на удержання пікет у страйку робітників корабельних доків.

Між іншими Джан Луис жертвував $5,000.

РАДА ЗАКИДАЄ ТЕРОР СТАЛЕВІЙ КОМПАНІЇ.

ПИТСБУРГ (Па.). — Краєва Рада Робітничих Відносин внесла жалобу проти підприємства „Гвіртон Стіл Ко. оф Вест Вірджінія”, що вона вживає проти своїх робітників терору, щоб відвернути їх від організації сталевих робітників.

ЗА ВІДНОШЕННЯ ЦЕРКОВ ДО СТРАЙКІВ.

НЮ ЙОРК. — Краєва Конференція Жидів і Християн подала до публичного відома висліди своїх розслідів становища духовників до робітничих страйків.

З рапорту видно, що церкви не займають до страйків одноцільного становища, одначе більшість духовників у Злучених Державах ставиться до страйків прихильно.

ЗАПОВІДАЮТЬ КАМПАНІЮ ЗА ПЕНСІЇ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ.

ВАШИНГТОН. — Провідники конґресу сподіваються, що вже на найближчій сесії конґресу одним з головних законодатних питань буде питання пенсії для ветеранів великої війни.

Вони кажуть, що ветерани ведуть тепер у краю завзяту аґітацію й організацію та що на наступній сесії вони видвигнуть домагання, що евентуально можуть коштувати край 20 біліонів долярів.

УРЯД ПРОТИ МІШАННЯ АМЕРИКАНЦІВ У ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКУ ВІЙНУ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Американський уряд почав розсліди чуток, що нібито американські летуни наймаються на службу китайському урядові до війни проти Японії.

Місцева ґазета „Таймс” подала вістку, що 182 летуни вже записалися до китайських військ.

МОДЕРНА МИТНА ГРАНИЦЯ.

КІТО (Еквадор). — Щоб стеретти границю між Еквадором і Кольомбією перед пачкарами, колюмбійські митні урядники розтягнули в ріжних місцях дротяні огорожі, через котрі пущено сильний електричний струм.

Публика про це нічого не знала, і першою жертвою новини був Н. Росеро, котрий, діткнувшися дротів, упав трупом. Він не був зовсім пачкаром.

ПРИВАТНІ БИЗНЕСИ НАЙМАЮТЬ МІСЦЕ НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Відоме шікаґовське різницьке підприємство Свифта наняло собі 100,599 квадратових стіп простору на площі світової вистави, щоб виставити там „драматичну історію споживання мяса”.

ПРИДУМАВ НОВИЙ СПОСІБ САМОГУБСТВА.

ІНДІЯНАПОЛИС. — Реджис Швер, що працював у недалекому таборі „цивільного консерваційного корпусу”, прийшов до місцевого летовища й просив летуна Леджера Ріда взяти себе на лет. Такса за лет виносила півтора доляра, а Шверові не доставало 14 центів. Не зважаючи на це, Рід узяв Швера на їзду. Як літак був на висоті 1,000 стіп, Швер виліз з сидження на крила літака й зіскочив.

СМЕРТЬ СНОВИДИ.

НЮ ЙОРК. — 17-літній хлопець Норвил Доґлас, видно ходячи в сні, випав зо своеї спальні на 4-тім поверсі. Його привезено до шпиталю Линколна, де він помер від розбиття черепа.

ЗАТРУЇЛИСЯ СИРИМ МОЛОКОМ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Департамент здоровля ствердив, що занедужання великого числа дітей на шлункові й кишкові недуги в двох таборах для дітей над озером Отсеґо були викликані споживанням сирого, себто непастеризованого молока.

КОРАБЕЛЬ НА МІЛИНІ.

НЮ ЙОРК. — Старий корабель „Янкі”, що вибрався в суботу з 400 пасажирами на оглядини перегонів вітрильних кораблів у Нюпорті, загруз серед мраки на мілині. Пробувши на ній цілу ніч, корабель ранком сплив з мілини й заїхав до пристані Монток.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ ИДУТЬ ВПЕРЕД.

Еспанська революційна армія посувається вперед. Вона захопила чергові чотири містечка і вбилася клином між провінції Теруел, Куєнка і Валенсія, загрожуючи поважно лівим військам.

АМНЕСТІЯ ДЛЯ УЧНІВ.

Болгарський міністер освіти видав обіжник, щоб з нагоди уродин болгарського наслідника престолу підвищити всім учням шкільні ноти на один ступінь. Всі родичі та ще більше слабі учні відітхнули з полекшею, бо всі могли надіятися спокійних і веселих ферій. Адже навіть і ті, що не вміли латини, чи ніколи не памятали дати битви під Ватерльо, не дістали двійки. Просто всі перейшли до вищої кляси, хоч їм ґрозила двійка з кількох предметів, бо тоді, коли ціла Болгарія тішиться уродинами наслідника престолу, учні, хочби погані, не сміють сумувати.

ЗІЗД ЕСПЕРАНТИСТІВ У ВАРШАВІ.

В днях 7—15 серпня ц. р. відбудеться у Варшаві 29. міжнародній есперантський зізд. Цей зізд є ювилейний, бо в цьому році минає саме пятьдесять літ від часу, коли в 1887. р. вийшла (теж у Варшаві) перша книжечка есперантською мовою. На зізд зголосилося до цього часу 480 осіб. Між ними є 10 українців. Приїхали також японці, австралійці й один пануас.

ЛЕВ КОРОЛЯ ЕТИ.

Лондонський муніципальний уряд перевів ліцитаційний продаж усіх акцесорій, які прикращували вулиці Лондону підчас коронаційних парад. Між іншим на продаж виставили 217 золочених львів, розставлених на фасаді Вестмінстерської Катедри. Одного такого льва закупив муринський королик Ета, начальник племени Баретсе над рікою Замбезі. Він був теж присутній на коронаційних парадах і йому незвичайно подобалися ці льви. Закуплений лев буде служити муринському короликові як трон.

ОШУКУЮТЬ СЕЛЯН.

„Правда” пише, що директор головної управи молочарського промислу, Гібер, є „ворогом народу”. Гібер і його помічники дезорґанізували молочарський промисл у той спосіб, що обманювали та обкрадали селян, які привозили молоко до молочарень. Селяни почали оминати молочарню. Молочні підприємства так розміщено, що не було їх у східнім Сибірі, Далекому Сході та середньо-азійських републиках. Цього роду політика зменшила сильно продукцію, спинила транспорт і відемно відбивається на якости продуктів.

Головна управа молочного промислу СССР виконала плян продукції до 1. червня ц. р. ледви на висоті 24.9 проц. Дефіцит молочних продуктів у краю обчислюють на десятки тисяч тон.

ЗАМІСЦЬ 100,000 ЗАПАЛЬНИЧОК ОСТЕМПЛЮВАЛИ ТІЛЬКИ 21.

У Варшаві відбулося по скарбових урядах стемплювання запальничок. Одначе власники запальничок не дуже спішилися стемплювати свої запальнички, бо замісць 100,000 запальничок, яких на підставі статистики повинно бути у Варшаві, до 12 скарбових урядів зголосилися аж 21 осіб із запальничками.

НОВИЙ „ПОДВИГ” О. СЕКЕРЖИНСЬКОГО.

Лемківська Апостольська Адміністрація має нову сторінку до своєї короткої, але вже цікавої історії. Заходом о. Секержинського, про якого поведінку та характер оповідають неймовірні історії та якого вважають чорним духом на Лемківщині, переніс, як канцлер, ще одного священника-українця в забуте Богом і людьми село і на його місце прислав кацапа. На цей раз жертвою впав **о. Михайло Фуглевич,** довголітній парох Вороблика Королівського, свідомий український народній діяч, що у своїй парохії зліквідував зовсім кацапство й русофільське назадництво. Кілька днів тому з Риманова наказали йому перебратися до Милика на самій чеській границі та передати о. Ґамерському, відомому „русскому”, парохію й урядування. Як відомо, Апостольську Адміністрацію створено перед двома роками на 10 літ, мотивуючи тим, що вона має навернути 20 тисяч православних лемків до гр.-кат. Церкви. Досі, як це теж відомо, не навернено **ні одного,** хоч два роки минуло, а о. Секержинському, його методам і оо. Ґамерським не вдасться це зробити теж ніколи. Шкода лише грошей, труду і „Вєстей”.

ДВА НОВІ ТАНЦІ.

На міжнародній виставі в Парижі зорґанізували конкурс танців, у якому візьмуть участь представники ріжних народів. Цей конкурс увів два нові модні танці „Свінг степ”, який створила і відтанцювала міс Брадлей з Лондону, заступниця голови Імперіяльного Товариства. Другий танець, нововідкритий у Коста Ріко, зветься тамборіто; він нагадує польку з 18. віку.

НАШИЙНИК МАРІЇ АНТОАНЕТИ ПРОДАЛИ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

В Лондоні продали на ліцитації славний дімантовий нашийник, який колись був власністю королеви Марії Антоанети. Цей нашийник купив за 950 тисяч франків магараджа Барнґамба.

БАЛТІЙСЬКА ФЛЬОТА В РУКАХ „ВОРОГІВ НАРОДУ”.

Щоденник „Советская Балтика” у низці статтей обговорює методи, якими „вороги народу” і саботажисти зуміли опанувати провід советської торговельної фльоти на Балтійському морі. Вони дезорґанізували нормальний рух кораблів та вели саботаж у доках, допроваджуючи деякі кораблі до стану, що загрожував безпеці залоги і вантажу.

ЗАСУД НА ПЕНДРАКА З ЧЕНСТОХОВИ.

Ще не минуло два тижні від часу, коли жид Й. Пендрак убив поляка, Барана, в Ченстохові, а вже 1. липня в ченстоховськім суді почався процес проти вбивника. Як видно, слідство в справі вбивства як і в справі протижидівських заворушень, спричинених вбивством, велося приспішеним темпом. Підсудний Йосько Пендрак це анальфабет. Він боронився тим, що вбив Барана, стріляючи у своїй обороні, тому, що Баран бив його й домагався від нього грошей на горівку. Пендрак стрілив у хвилині, коли Баран бив його каменем. Поліція зізнала про Пендрака прихильно, а Барана представила як алькоголіка і деґенерата, що сидів 2 роки у тюрмі за напад на поліцая. Трибунал по півторагодинній нараді засудив Пендрака на досмертну вязницю. В мотивах суд заявляє, що Пендрак не ділав у власній обороні ані в стані афекту. Суд приняв, що Пендрак доконав злочину з премедитацією. Підсудний зголосив апеляцію.

ПОСИВІВ ЗА КІЛЬКА ХВИЛИН.

У Ґдині трапився випадок, який, на щастя, не скінчився смертю людини. Підчас пересування вагонів залізничник Іван Круфка, потручений буфором, упав між рейки. Над лежачим залізничником переїхав цілий вантажний поїзд з доволі великою швидкістю. Залізничник упав так щасливо, що ні колеса вагонів, ні грубі висячі ланцюги не вчинили йому ніякої кривди. Залізничник, зясовуючи собі справу з можливої небезпеки, приляг сильно до міжрейок і з великого схвилювання зімлів. Його знайшли щойно кілька хвилин по переїзді поїзду, зовсім виснаженого. За тих кілька хвилин залізничник зовсім посивів.

КЛЮБ ПОКІЙНИКІВ.

Лондон славний зі своїх ексцентричних клюбів, яких члени гуртуються іноді з неймовірною метою. Недавно до спису таких клюбів прибув ще один новий клюб під назвою „Клюб покійників”.

На членів цього клюбу приймають тільки такі особи, що про їх здогадну смерть, чи через помилку, чи з іншої причини появилася заява, або вістка в часописах. Особи, яких смерть зареєстрована в актах цивільної влади, стають почесними членами.

Більшість почесних членів цього нового клюбу це бувші комбатанти, що про їх імовірну смерть подавали вістки їх команданти.

РАВТ БЕЗ ЖИДІВ.

Підчас побуту румунського короля Карла II. у Варшаві президент Мосціцький уладив на честь гостя равт, у якому взяло участь коло 1,000 осіб. Тепер жидівська преса повідомляє, що на цей равт не запрошено ні одного жида, хоч досі в таких приняттях брали завжди участь запрошені жидівські посли й сенатори та представники жидівської релігії.

СОВЄТСЬКА „КОНСТИТУЦІЯ” УРЯДУЄ

МОСКВА. — Совєтський часопис „Безбожник” доносить, що большевицька влада арештувала 30 священиків, серед яких знаходиться єпископ Інокентій Нікіфоров. Арештувала також дві черниці. Їх усіх поставлено перед суд. „Безбожник” їм закидає: „Вони прямували при помочі всіх засобів до консолідації старої православної церкви, з якої хотіли зробити леґальну інституцію для протиреволюційної роботи. . . Вони обєднали біля російської православної церкви в Орелі всі реакційні елементи і старалися притягнути до церкви молодь, виховуючи її в протисовєтському дусі”.

В Новоросійську отруїлися зіпсутою ковбасою 120 осіб. Совєтська влада підглянула в тому „троцькістичний заговір” і арештувала вісьмох комісарів та передала їх судові.

Совєтський фінський часопис „Пунайне Каржала”, що його видають Совєти для пропаґанди серед фінів, доносить, що „чистка” захопила також фінські круги й у висліді розстрілено вісьмох видних фінських комуністів. За запевненнями цього часопису, вони теж належали до „троцькістичних саботажистів” і старалися головно в паперовому промислі заподіяти якнайбільше шкоди.

БЕК ПРЕДСКАЗУЄ УПАДОК СТАЛІНА.

МОСКВА. — Кажуть, що на Сталіна зробило глибоке враження те, що польський міністер закордонних справ, Бек, у розмові з румунським королем нібито сказав, що Сталін довго не вдержиться і його незабаром повалять. Тепер політичні круги передбачають, що Сталін, щоб рятуватися від упадку, готов піти по тій політичній лінії, за яку розстрілив Тухачевського і товаришів, а саме готов шукати зближення з Німеччиною.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ СЕРЕД ПОЛЯКІВ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА.—У звязку з замахом на шефа новоствореної польської, напів фашистівської партії „Обозу Зєдноченя Народового”, Адама Коца, польська поліція переводить масові арешти таки серед своїх людей. Стефан Стажинський, голова місцевого відділу цеї партії, видав відозву, в якій переповідає факт недалекого замаху на полк. Коца та стверджує, що ще не знати, хто є замаховцем та чия рука ним кермувала. Він заявляє, що „з якогоб джерела не виводився замаховець, це джерело мусить бути знищене раз назавжди”. Замах на шефа ОЗН доказує, що в Польщі „діють якісь злочинні, ворожі Польщі чинники і їх будемо мусіти якнайскорше винищити”, говорить Стажинський. Часопис „АБЦ” рішуче стверджує, що замаховець не походить ні з національних меншин, ні з комуністичних кол.

ПОМЕР ТЕОФІЛЬ ОКУНЕВСЬКИЙ.

ЛЬВІВ. — У Городенці помер 19 липня ц. р. в 79 році життя визначний український громадянсько-політичний діяч, адвокат, колишній посол до австрійського парляменту і галицького сойму, член української Національної Ради й комісар Городенщини за часів ЗУНР, активний член ріжних українських установ і організацій — д-р Теофіль Окуневський. Покійний до смерти живо цікавивсь українськими справами та до смерти брав у них активну участь. Він відзначався великою цивільною відвагою, умів постояти за свої переконання, а притім був людиною великої духової культури і в боротьбі з противниками заховував усе найкультурніші форми.

ЯПОНЦІ ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД.

ТІЄНЦІН (Китай). — Японська армія переможно йде вперед. Вона заняла місто Тунґчов, знищивши військові китайські залоги до тла. Найбільше клопоту завдали японській армії ті китайські частини, що їх японці самі вишколили й узброїли, а що тепер збунтувались проти японців. Японці захопили цілу околицю Гопеґ. Японською тактикою є, як тільки їх війська захоплять якесь місто, скоро привертати там лад і порядок, щоб люди забували про війну.

НІМЕЧЧИНУ ВІДВІДУЄ ВЕЛИКЕ ЧИСЛО ТУРИСТІВ.

БЕРЛІН. — Німеччина дуже задоволена, що в останньому році відвідало її надзвичайно велике число туристів. Всі готелі переповнені, ресторани роблять добрий бизнес. Це приносить Німеччині чужу валюту, за яку можна купувати за границею сирівці. Радість Німеччини має ще політичний підклад, бо це німців переконує, що жидівський економічний бойкот не є такий страшний, як декому здається. Найбільше туристів приїздить з Америки. Всім туристам німецький уряд дає полекші у формі так званих „туристичних марок”, на яких турист заробляє майже вдвоє.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИЧА ПРОГРАМА УРЯДУ

У четвер вечором виступила на радіовій системі „Колюмбія" Френсиз Перкинс, секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта, з промовою про програму уряду супроти робітництва. З огляду на її становище в цьому уряді, її заява заслугує на загальну увагу, як офіційну заяву уряду.

За словами секретарки Перкинс, „піднесення і стабілізація приходів робітників і фармерів є частиною обовязку тих, що відповідають за добробут робітників. Досі зроблено вже значний поступ у напрямі розбудови купної сили робітників і цей поступ можна далі робити при співпраці робітників і підприємців у публичнім інтересі так, що й роботи будуть множитись, і заплата робітників буде рости, і приходи з промислів збільшатися, і дивіденди для інвесторів".

Підчеркнувши спільний інтерес громадянства, робітників і підприємств у розвою робіт і вдержанню високої зоробітньої заплати, секретарка зібрала програму уряду в робітничій справі до 4 точок.

Поперше, уряд повинен захоронити масі робітників відповідними законами про найнижчі вимоги щодо умовин праці.

Подруге, уряд повинен старатися за відповідні закони, а потім за організацію відповідної машинерії, для організації й гуртового годження за умовини праці для всіх тих, котрі цього бажають для поправи рівня свого життя. Уряд повинен помагати всякому, хто хоче стати робітником і робить відповідні зусилля, добитися цього стану й поваги.

Потрєте, уряд повинен виробити відповідну справну техніку для полагоджування спорів при гуртовім годженню за умовини праці й дивитися за те, щоби при таких умовах придержувалися слушности й справедливости.

Почетверте, уряд повинен давати й робітникам і підприємцям економічні й фінансові інформації про промисли, в котрих є гуртове годження.

Як видно зо слів секретарки праці, уряд виразно придержується програми стислої безсторонности в спорах між робітниками й підприємцями. Нема в словах секретарки нічого, що могло би вказувати на те, що в спорах між робітниками й підприємцями уряд стоїть по стороні робітників.

Одначе це є якраз закид, який підносять тепер речники фабрикантів проти програми уряду. Підносять такий закид не через що інше, а через те, що досі уряди Злучених Держав узагалі за такі річи не брались. Досі уряд заявляв вічно, що він стоїть на безсторонним становищі, а дбає лише за лад і спокій. Він лишав усе інше свобідній боротьбі сторін. Це звичайно виходило на шкоду робітників. Чим далі, тим сила фабрикантів ставала більша.

Уряд Рузвелта є перший, що хоче вмішатися в боротьбу як безсторонний посередник. За те його нападають крайні ліві, що хотіли би бачити в уряді оруддя робітників, та крайні праві, що хотіли би бачити уряд по старому безсторонним, себто оруддям підприємців.

Д-р А. Носсіг.

ПРАВДА ПРО СОВЕТИ

Хоч відносно совєтського терозизму має культурний світ уже трохи притуплені нерви, то всеж таки останнє вимордування цілої низки найспосібніших військових командантів та „чистка", що не лиш на саму армію поширяється, не тільки що потрясли публичною думкою, але й глибоко зворушили дипльоматичні круги на цілій земській кулі, котрої таку велику частину обіймають простори цеї евразійської держави.

Причина цього ясна. Про Совети виробилася вже така пересічна думка, що дуже вигідна для міністерств заграничних справ. На них глядіти як на вулькан, котрий уже вигасає; як на могутню „державу, з котрою можна заключувати договори, як з кожною іншою европейською державою.

Декотрі держави, як ось Франція та Чехословаччина, були тої думки, що можуть навіть свою безпеку опертии на військовім договорі з Советами. В Союзі Націй та в інших міжнародніх представництвах Совети грали впливову ролю, як першорядна політична та господарська сила, котру вважали за сконсолідовану.

Боротьба на смерть і життя, яку ось розпочав Сталін з власною армією, закатрупивши вже попередньо майже всіх будівничих большевизму, завалила відразу цілу підставу для дотепрішньої оцінки положення в теперішній совєтській Росії.

Показується іменно, що на російську армію, котрої фахові кваліфікації всі фахівці дуже корисно оцінювали, не можуть числити ані Сталін ані союзники Советів. Не звісно іменно, проти кого властиво теперішні генерали попровадили би свою армію. Армія, котрій забракло майже всіх дотеперішних командантів, не буде ще довший час спосібною до боротьби.

Автім, чиж не є це аж надто правдоподібне, що та загальна „чистка" у військовій та в цивільній організації є лище цілком безцільним проливом крови, бо по знищених заговорах прийдуть нові і чимраз нові, і то так довго, аж Сталінові скрутять голову, а цілий режім завалять?

Хотів би я поділитися з читачами відомостями, котрі завдячую не заграничній пресі, але людям, що позістають у близьких зносинах із совєтською Росією. Люди ті належать до двох груп, що не мають із собою нічого спільного, та стоять на противних становищах, і це власне причиняється до вироблення собі безсторонного погляду.

До першої групи належать люди, котрі спершу цілком з переконання і з немалою дозою ідеалізму брали участь в уформуванні большевицької системи та дійшли навіть до вищих, а то й до дуже високих ступнів у совєтській бюрократії, дипльоматії й армії.

Але придивляючися зблизька розвоєві й насідкам тої системи в практиці, вони втратили віру в н спасенність і то му, йдучи за голосом сумління, вони виїхали за границю, щоб звідтам разом зо своїми однодумцями, що лишилися в краю, поборювати теперішній режім.

Число тих щирих, чисто ідейних екс-большевиків (бувших большевиків) значно збільшилося, зосібна від смерти Леніна.

Програму тої групи можнаб назвати демократичною з домішкою українського соціялізму.

Ті люди є „добрими европейцями" і бажалиб, щоб і Росія стала краєм европейським у найліпшім значінні цього слова, краєм свободи, справедливости, миру й культурного поступу.

На підставі досвіду і безпосередньої обсервації, вони рішучо осуджують колективізацію, так ту будім „диктатуру пролетаріяту", а в дійсності тиранію большевицького царя.

За згідними з собою звітами членів цеї групи, то цими поглядами, що є природньою реакцією на всі хибні і шкідливі сторони большевизму, є власне перенята до глибини душі вся думаюча людність Росії.

Публичне маніфестування на річ большевицьких кличів не повинно нікого дивувати, ані в блуд уводити. Минувши людей без сумління та йдучих лише за власною користю, всі майже державні урядовці та вищі офіцири, не говорячи вже про міщанство та сільську людність, всі вони просто тужать за переворотом.

Змагання до „зрадикалізування" большевизму, до „світової революції", до „троцькізму" і т. і. — все це є лише пустою балачкою.

Все, що вже від довшого часу діється на полі внутрішньої політики Росії, все це є лише **боротьбою Сталіна за рятування свого життя і влади.** Та боротьба є страшна і ведеться вона незвичайно хитро, але, як досі, випадає вона для нього звичайно щасливо. Щодо остаточного висліду цеї боротьби, не можна мати ні найменшого сумніву.

Сталін не може числити на нікого з жиючих іще провідників армії, ані на ніяких своїх буцімто „мужів довіря" в бюрократії. І цим можна власне витолкувати собі ті безперервні зміни на всіляких важних рішальних становищ. Сьогодня звуть чоловіка „горячим патріотом", „чуйним пролетарем", а завтра вже „зрадником, котрого, як пса, треба застрілити".

Високі старшини, що були приневолені засудити на смерть Тухачевського та його товаришів, знані еміґрантам екс-большевикам від довшого часу як прихильники їх поглядів. Маршала Блюхера вже нераз пару тижнів держав Сталін у тюрмі, одначе мусів його випустити на волю, бо ціла східня армія загрозила була бунтом.

*

А тепер послухаймо, що говорять про совєтську Росію інші люди, як москалі так і не-москалі, котрі відвідали цей большевицький „рай" і навіть стараються там знову дістатись.

Це є люди, котрі політикою не цікавляться і для котрих „режім" у Росії байдужний.

Є це: вчені, артисти, специ і також „гохштаплери". По їх думці, Росія під теперішнім режімом, або і поза тим режімом, під оглядом культурним та господарським (зосібна в деяких областях) розвинулася надзвичайно і має й надальше перед собою отверту дорогу до поступу; вона для науки і для мистецтва*) робить більше, ніж це робиться в якійнебудь іншій державі.

Золота добувають тепер у Росії більше, ніж у полудневій Африці. Проєкти, корисні для держави, можуть числити на допомогу держави. Загалом на цивілізація поширюється чимраз більше. Бачимо розмах, підпираний кличами, які розбуджують амбіцію, як ось такий усюди порозліплюваний плякат: „Не забувайте, що ви є молодим народом, і що для вас є все можливим!"

До якогож переконання про теперішній стан совєтської Росії та про її будучнину мусимо прийти на підставі тих двох, цілком від себе відбігаючих поглядів?

Оба ті звіти опираються на **фактах**, котрі, хоч суперечного на перший погляд характеру, **існують рівночасно** в тому північному кольосі", що власне переживає переходову пору, найдивнішу взагалі в історії людства.

Політичний гнет не все мусить лучитися рівночасно з господарською або культуральною відсталістю. Це можна було ствердити у декотрих областях навіть за царської Росії. Під цю пору модерні спеціялісти пустили в рух могутні засоби й сили Росії. Появилися величезні таланти і тому не дивно, що російська продукція й культура йдуть угору зі знаменами великої майбутности перед собою.

Алеж цей факт не є доказом, що політична і суспільна система большевизму є розумна та що вона вдержиться. Він лише показує на те, як **багато життєвих сил** лежить у нутрі народів, що живуть на просторах совєтського Союзу.

Глядячи тверезо на цілість цих відносин, мусимо радше прийти до переконання, що по усуненні Сталіна большевизм у Росії буде зліквідований. І не має тут значіння питання, чи це станеться за пять літ, чи пізніше, бо тут іде лише за велику розвоєву лінію.

(Переклав Іван Н.)

*) Большевики сотки українських книжок, виданих уже за їх пануванням у Великій Україні, казали викинути тепер з публичних бібліотек. — І. Н.

ГОЛОСИ ПРО УГОДОВСТВО

Львівське „Діло" розписало анкету до ріжних українських суспільних діячів, щоб вони висказали свою гадку про угодовство, яке переводить нині партія УНДО під Польщею, чи, як вона це називає, „нормалізацію". Як перший у дискусії забрав слово голова партії УНДО, д-р Дмитро Левицький, який висказав на адресу цеї „нормалізації" кілька критичних завваг. Другий був посол Тершаковець, який теж пропонує зміну в політиці УНДО, але зміну не в цілях, тільки в тактиці. Третій забрав голос ветеран української політики, д-р Кость Левицький. Його голос передаємо в цілості:

„Політика наших парляментаристів українських під Польщею переходила вже ріжні фази.

„Зосібна, до травневого перевороту і від того часу зайшли значні зміни у нашій національній тактиці. І це є тему, про яку тут мова, бо головна основа нашої української політики не є тут предметом розважування. А тактика, що прийшла тому два роки, є майже діяметрально протилежна до попередніх тактик наших послів і сенаторів у польських законодатних тілах.

„Сама засада цеї національно-політичної тактики має два боки. Один провідний, — чи взагалі вказане було заключувати злагоду з польським урядом, чи ліпше було задержати вільну руку, — та другий діловий бік: на чому спирається наша парляментарна репрезентація у цьому договорі порозуміння?

„Що наше українське громадянство неспокоїться і тривожиться, як зачує тільки слово, що коїться якась угода з поляками, — то це має свою причину в історії угодових договорів між українцями і поляками. Я знаю дві такі угоди. Одну з кінця шістьдесятих років минулого століття, що її проголосив був заступник краєвого маршала Юліян Лаврівський у галицькому соймі, — і другу з початку девятьдесятих років минулого століття, що її підняв був отець Юліян Романчук, також у галицькому соймі.

„Першу угоду мовчки і без пардону відкинула у висліді польська соймова більшість, — а центральний уряд Австрії не підтримав українців у їх оправданих домаганнях, бо йому залежало тоді на тому, щоб не було згоди між обома народами.

„Другу угоду, звану „новою ерою", розбив намісник граф Казимир Бадені, бо в недовгому часі по заключенні її виперся всяких зобовязань, заявляючи в тому самому соймі, що він „з тими панами", значить з українськими послами, не заключував ніяких договорів і тому може робити „з послами або без послів", дарма, що центральний уряд Австрії казав дещо зробити для українців, щоби їх не зражувати для австрійської монархії. Ось так „нова ера" розійшлася з взаємними дорікканнями і проклонами.

„Тому ніхто не може дивуватися, що такі відрухи йдуть у нас при кожній нагоді польсько-українських переговорів та що ніхто у нас, по правді кажучи, не вірить у польсько-українську угоду.

„Десять літ пізніше, після атентату Мирослава Січинського на намісника графа Андрія Потоцького, я був зійшовся з Казимиром Баденім у галицькому соймі і він сам признався мені, що велику дурницю зробив у своїй політиці супроти українців, — бо народові не можна відмовити належних прав. Але це було вже запізно та його не хотіли вже тоді слухати пп. Гломбінські, ані Козловські, ані Скарбки...

„Над цією складною проблемою міжнаціонального компромісу роздумував також міністер Косцялковський, коли два роки тому почав переговорювати з нашими послами. Тоді, при нагоді нашої господарської конференції у львівському воєвідстві, він запитався був мене, як старого політика: „Чи буде що з тих компромісових переговорів з українцями?" На це я відповів йому, що, коли польський уряд виконає свої зобовязання супроти українців, то буде якась признака поправи; а як не виконає, то буде ще гірше, ніж було...

„Отсе приводить нас на запит: що представляє собою само поняття: „нормалізація" у внутрішніх українських справах у Польщі? Чеж така сама назва, як давня „нова ера", значить рівноправність українських громадян з польськими громадянами згідно з державною конституцією, отже ера співжиття обох народів або нормальні відносини життя і розвою українського та польського народу, — так, як нам панове поляки при всякій нагоді бувало шлюбували: віль-

Михайло Зощенко.

МІЙ НІЧЛІГ

Минулого року, в осени, я був в одному селі. Я туди їздив в одній справі. До сільради.

Відразу за один день я не вправся. І мені прийшлося там заночувати.

І ось я задержався в одного селянина. Він одиничник.

Він мене дуже щиро приняв. І хоч було пізно, він усеж таки розложив порядну вечерю. І навіть угостив домашнім пивом.

Та коли виринула справа, де мені покластися, господар трохи збентежився.

Він каже своїй жінці:

— А деж ми, Марусю, покладемо нашого дорогого гостя?

Я кажу:

— Та ви не турбуйтеся. Я на лавці положуся.

— Ну, ні — повідає він — як гостеві на лавці? Я вам не позволю класти ся. Самособою, ми з жінкою не звикли віддавати своє ліжко чужим... Та ви не журіться, ми вже якось вас десь притулимо.

І він розглянувся по хаті.

Нафтова лямпочка темно освічувала невеличку хату. За перкалевою заслоною стояло пишне ліжко господарів. На запічку лежав дідусь. А за піччю, в куті, стояло щось наче ліжко. І там, показується, спала господинина мама.

Я знову кажу:

— Я покладуся на лавці. Не турбуйтеся.

— На лавці дуже невигідно, — ввічливо відповідає господар — вузько, та ніякого спати. А ми вас, добродію, покладемо вигідніше — на ліжку.

І показав на бабусине ліжко.

Сказав:

— Тут, уважаєте, покищо спить мама моєї жінки. Та ми її відси здіймемо. Ми постановили покласти вас тут. Наскільки ми маємо законний пошанівок для гостей.

Господарева жінка каже:

— Моя мама все нездужає на безсонницю. Тому її воно так чи інак і нічого.

— Це для неї не буде втрата, — докинув господар. — Вона часом цілісеньку ніч ходить по хаті, а сон її зовсім не береться. З чогоб то, добродію? Ви не знаєте?

Я кажу:

— Вона вам певно нездужає на безсонницю. Хоча так на око годі сказати — бач, як вона завертає очима. Ви її не руште.

Та гостинний господар уже став кликати та термосити бабусю.

— Встаньте, мамо — сказав він — ми тут до вашого ліжка пасажира маємо.

Він сильно тряс бабусею за плече, та ця мукала щось у відповідь і не будилася.

Я знов став просити не будити її.

Господар сердито озвався:

— Іншим разом усю ніч не береться її спання, а коли треба, то її гаком із ліжка не стягнеш. Щоза дивна баба! Сама не знає, що їй треба.

Старезний господарів батько, звісився із печі й також рішучо вмішався у справу.

Він став свистати, кажучи, що бабуся не любить, коли свищуть і що під свист вона все підіймається.

Однаке, цим разом, свист також нічого не помік.

Тоді господар набрав у рот води, несподівано обризкав сплячу бабусю. А ця наче навіжена, зірвалася з ліжка, стала позіхати та хреститися.

Господар сказав:

— Дуже твердо цим разом ви спали, мамуню.

— Я трохи, здається, здрімалася — запримітила старенька.

Не зважаючи на мої просьби, а навіть благання, господар усетаки настоював, щоби я поклався на ліжко, що вже було вільне.

Бабуся добродушно сказала:

— Та ти, батечку, кладись. Не стидайся! Я не привикла багато спати. Я на безсонницю нездужаю.

Тоді я поклався на її ліжко та, страшно перетомлений, відразу заснув.

І ось — рано. Ясне сонце освічує хату. Я пробуджуюся. І наразі просто з жахом дивлюся на моє ліжко. Ні, попросту тяжко зобразити, на чому я лежав. Можна сказати, що я лежав серед брудів. Якісь жовті брудні ганчірки були підо мною. Страшна-страшенна, сіра, поплямлена подушка сповчивала ніжно коло мого ліжка. Брудне кінське накривало було моєю ковдрою.

Ясне сонце освічувало тепер цей сумний бруд. І було воно таке противне, що я наче мячик скочив із ліжка на долівку.

Всі в хаті ще спали.

І на лавці, при вікні, хропіла, хора на безсонницю, власниця мого ліжка.

Я вийшов до сіней та вмився.

Потім посидів на ганку.

— Як дивно, — подумав я — господар заможний. Кругом нього начеб то повний достаток. І наразя таке пекельне ліжко. Самособою, бабуся, напевно, так сказати, неповноправтний та невигідний член родини, одначе всетаки це вже занадто. Чорт мені надав покористуватися цією гостинністю!

І ось знов ввійшов у хату. Всі вже встали. Лише бабуся дрімала на лавці.

У хаті, наче зачаділі, крутилися троє дітей. То були господареві діти. Цікаво, де вони спали?

Показується, двоє спало на господаревому ліжку в ногах. А третій, старшенький, спав під ліжком на перині.

При чаю я спитав господаря, чому він одиничник, а не в колхозі.

Господар відповів:

— Ще вспіємо. Над нами не капає.

(Дальше буде).

ні з вільними, рівні з рівними...

„Правда, там ще мав бути якийсь реєстр важніших чи спеціяльних справ, списаних у Варшаві, але цього я близьче не знаю, і воно другорядна подробиця, коли мають запанувати між нами нормальні відносини...

„Та треба признати, що наше українське громадянство цим разом було вирозуміле і не перепинювало своїм послам і сенаторам нормалізаційної політики, — вичікуючи, що вийде з тої нормалізації...

„Потім прийшли такі справи під нормалізацію, як наладнання справи нашого „Народнього Дому" у Львові, вживання назви український, пошанування прав української мови, привернення українського шкільництва та парцеляція землі поміж місцевих рільників з виключенням кольонізації, — та станули вже наші посли і сенатори разом в обороні рідної землі! І стоять притому. Перепустили державні буджети та далі вичікують...

„Але як дивлюся на цих наших послів і сенаторів, що докладають усяких заходів, і старань, — то вони якісь не свої стали, а чимось звязані і не свобідні, бо не видять тієї признаки поправи. Дай, Боже, щоб було ліпше, — я їм цього бажаю, але покищо, ніґди правди діти, — воно на те не виглядає. Та мабуть і не мені одному".

АМЕРИКАНСЬКІ ГОРОЖАНИ В ЧУЖИНЕЦЬКИХ РОДИНАХ

Досліди, зроблені Народньою Радою Натуралізації та Горожанства, виказують, що коло сім міліонів американських горожан є членами родин, які складаються з пятьох міліонів чужинців у Злучених Державах.

Інші обчислення, оперті на пробних дослідах родин з 4,886 не-горожан, виказують, що три на кожних чотирьох чужинців мають одного або більше американського горожанина у своїй найближчій родині, а в кожній „чужинецькій родині" знаходиться пересічно по 2.9 члена американських горожан одного з родичів та дітей.

„Ці досліди виказують", каже професор Доналд Йонг, голова екзекутиви Народньої Ради, „що кожна спроба обкроїти чужинцям права до праці на прожиток або виключення їх з допомог безпеченно впаде тягаром на ті міліони американських горожан, котрі є членами чужинецьких родин". Він вказав, що закон про фонди на негайну допомогову працю, недавно ухвалений конґресом, виключить усіх чужинців з допомогових робіт, хоч за вислідом цеї розвідки уряд обовязаний старатися про вдержання тих міліонів своїх американських горожан, членів дотичних родин.

Досліди про горожанство членів чужинецьких родин зробив Мелвин М. Фейґен, будучи предсідником комітету, до котрого входили: професор Доналд Йонг, Рут З. Бернштайн, Рід Луіс та Маріон Скибсбі з Чужомовного Інформаційного Бюра, Цецилія Разовська з Народньої Ради Жидівських Жінок та Флоренс Кеседи з Народнього Інституту Добра Іміґранта.

ФЛІС.

— Ти чого прикликав ветеринаря до нашого пана? — питається пані льокая.

— Бо пан усю ніч нарікали, що змерзли як пес! — відповідає льокай.

— Де вашу тещу висилаєте цього літа?

— Туди, де звичайно.

— Себто?

— До сто чортів.

Володимир Савченко.

ПОЛТАВСЬКА БИТВА

(1)

Заки оповідати про полтавську битву, слід бодай коротенько нагадати про стан в Україні напередодні цього сумного памятного бою.

Відомо, що після переяславської умови 1654. р. з московським царем майже всі гетьмани вели збройну боротьбу з Москвою за права й волю України. Всі вони, таксамо як і українське громадянство, дивилися на союз із Москвою як на союз тільки з військовими цілями, і готові були злучитись і з іншими державами, що запевнилиб Україні волю. З цього погляду знаменні слова гетьмана Дамяна Многогрішного, замученого, як відомо, москалями: „Не шаблею нас узято; ми з доброї волі пристали до царя, щоб обороняв нас від ворогів: а коли цар не хоче нас, то нехай забере своїх воєвод, а ми собі й іншого царя знайдемо".

За прикладом своїх попередників задумав підняти прапор визволення України проти Москви й гетьман Мазепа. Алеж тодішні часи бути тяжкі; вони вимагали великої обережности і зручности. Москалі мали тоді в головних містах України свої залоги. Старшого з генералів цих московських залог цар призначив ніби за дорадника гетьманові, але він направжки ввесь час стежив за кожним гетьмановим кроком та при кожній нагоді силкувався підірвати його повагу серед українського населення. Українським військом розпоряджався в дійсности московський цар. А він уживав усіх можливих заходів, щоб у гетьмана було під рукою якнайменше війська. Отак напередодні війни гетьмана з Московщиною Мазепа мав тільки 5,000 козаків, замісць 60,000; рештух українського війська цар порозсилав поза межі України.

До того на Гетьманщині був великий розбрат між українцями, не було між ними єдности, а москалі зручно нацьковували одних проти других, приваблюючи до себе старшину ріжними матеріяльними користями. Крім того в південних, особливож у східних місцевостях України, поширювалося між бідното хвилювання, яке посіяв донський отаман Булавін, що в 1707. р. зірвав був повстання проти царської влади та проти заможних. Скрізь зростала ківсова ворожнеча, яку москалі використовували проти гетьмана й незалежности України.

Перейдемо тепер до позаукраїнських справ. За часів гетьмана Мазепи наймогутнішою державою в Европі була Швеція, що на північному заході межувала з Московщиною. Король її, Карло XII., талановитий вояк, поставив собі за мету виперти Московщину від Балтійського моря. Алеж могутність Швеції занепокоїла інші держави: Московщина, Саксонія, Польща й Данія були зацікавлені в тому, щоб Швецію ослабити. Отак вони ввійшли між собою в умову в 1700. р. й напали на землі шведського королівства. Почалася т. зв. північна війна (1700—1721), а полтавська битва була одною з головніших її частин.

Визначний полководець Карло XII. не настрашився ворогів. Довідавшися, що ворожі армії вдерлися на землі його держави, негайно рушив із своїм військом на ворогів і порозбивав кожного зокрема. Та війна ще не закінчилася.

Використовуючи воєнні успіхи шведського короля, гетьман Мазепа рішивсь увійти з ним у спілку, щоб з його допомогою виборота Україні волю. Вже в вересні 1708. р. шведська армія з самим королем увійшла в Гетьманщину, щоб зеднатися з гетьманом та спільними силами з українським військом вигнати з України москалів. Вона перейшла Дніпро недалеко Могилева (білоруського) і спинилась у Дрокові[1]) на Чернигівщині, який Карло казав окопати. Йому назустріч вирушив із своєї столиці Батурина гетьман. Московське військо, що тоді теж пробувало на Чернигівщині, хотіло перешкодити зеднанню українських і шведських сил та знищити окремо українське військо, але спізнилося. Незабаром до шведської армії прибули й запорожці. Шведський король спрямував свій удар на Полтаву.

*

Чому саме на Полтаву?

Не була це річ припадкова, ні Карлова примха. Захопити це місто — значило добитися матеріяльних користей, а ще більше — моральних. Тут король міг сподіватися великих запасів амуніції, харчів і т. д., річей, таких для нього потрібних. З другого боку, це могло мати великий вплив на українське населення, яке набралоб духа і збільшилоб армію гетьмана. А далі — відсіля відслонювався кращий шлях для сподіваних зносин із татарами та турками, від яких король сподівався допомоги. Маючи все це на увазі, король почав підготовлятися до облоги Полтави. Полтава була тоді твердинею. Залога її складалася з трьох московських полків і одного українського, яких 6,000 вояків, з них — 2,000 українців. Комендантом українського полку був полковник Герцик, комендантом твердині, — московський полковник Келін.

Гетьман Мазепа провадив таємні зносини з Герциком, але 11. березня 1709. р., один Герциків лист до гетьмана москалі переловили, і за нього Герцик наклав головою. Москалі насторожились, а шведсько-українське військо почало від 14. квітня підготовну працю коло Полтави. Швидко споруженими „апрошами"[2]) вояки зближалися під твердиню, щоб її здобути. Та залога в твердині теж не дрімала: вона робила випади й перешкоджала цій праці. День-у-день були сутички між ворожими військами.

Вже після першого випаду, коли залога відкинула шведів, король рішив узяти його без підготови, але напад скінчився невдачею, приніс шведам значні втрати. Тоді шведи знову забралися копати „апроші"...

Від 19. квітня московська армія була розташована на лівому березі річки Ворскла, напроти шведсько-українського табору, і ввесь час невеликі її відділи непокоїли шведсько-українські війська. Алеж із дня на день становище залоги ставало важче. Коли Петрові донесли, що Карло знову хоче брати твердиню приступом, він наказав свому війську зробити несподіваний напад на шведсько-українське військо, з метою прорватися до міста й підсилити його залогу свіжими вояками та боєвими припасами. Вночі з 17. на 18. травня московська піхота поклала три мости через річку Ворскло, перейшла на правий її берег, москалі кинулися на шведські окопи, де були 4 кінні сотні, триста людей піхоти й вибили їх звідтіль. Правда, швидко підійшла допомога до шведів і відкинула московські частини знову на лівий берег. Але москалі встигли довершити свого завдання — підсилили залогу Полтави. Щоб шведів, обдурити, москалі, попередягали 900 москалів у шведські одностриї. Вже майже під самою брамою міста шведи зрозуміли ті хитрощі, та вже було запізно: москалі багнетами промостили собі шлях і пробилися до фортеці...

Дрібні сутички поміж обома сторонами тяглися до дня вирішної битви, себто, до 8. липня. Вони дорого коштували шведам, у яких кожний вояк був почислений, і це, ясна річ, ослабляло до деякої міри їх військову силу.

Дня 15. червня прибув до своєї армії цар Петро, що саме встиг замиритися з турками. Він знав, що коли не піде тут зі шведами на рішучий бій і не розібє їх, то вони Полтаву незабаром візьмуть; тимто він вирішив перейти в наступ. І ось 1. липня 1709. р. під його проводом російська армія перейшла на правий берег Ворскла, коло села Петрівки, 10 км. від Полтави. Забезпечивши собі заздалегідь переправу рядами окремих укріплень, став табором 8 км. від міста, а вже 6. липня російська армія зблизилася на 6 км. до Полтави та стала табором біля села Семенівки.

(Кінець буде).

[1]) Тепер село „Старий Дроків", суразького повіту.

[2]) Канавки, прикриті насипами, що боронять тих, що нападають, коли вони зближаються до твердині.

Оправдався.

На великій гостині у панства Бербеничків пані Оґірочок сварить на чоловіка:

— Петре, бійся Бога, що ти робиш? Уже четвертий раз вертаєшся з буфету з повним тарелем. Що ті люди собі подумають про тебе?

— Заспокійся, моя кохана — відповідає чоловік. — Я говорив за кожним разом, що беру для тебе.

МОСКОВСЬКІ ЖНИВА НА ЧУЖОНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЕМЛЯХ

Жнива час найбільш запеклої боротьби між московським урядом та чужонаціональними хліборобськими країнами з Україною та козацькими землями на чолі. Совєтська преса повідомляє, що стан збіжжя чудовий та що врожай цього року має бути рекордовий. А коли це не станеться, то винні в цім будуть троцькісти й інші вороги народу. „Извєстія" з 4. липня пишуть, що „дотеперішній перебіг жнив стоїть у різкім протиріччю до винятково сприятливих умовин. Подібно є з Азовсько-Чорноморським і Орджонікідзівським краєм, з Криму, Одещини та Дніпропетровщини свідчать про те, що робота комбайнів невдовільна, їх направа та технічне обслугування злі, видатність їх роботи низька, вони працюють з великими перервами і спричинюють великі втрати збіжжя. В азовсько - Чорноморському краю стоять сотки комбайнів без роботи, 700 з них іще навіть не направлено. Таксамо є і на Одещині та в Орджонікідзівськім краю. На Дніпропетровщині четверта частина всіх комбайнів стоїть без роботи. Керманичі колгоспів виявляють протидержавні тенденції. Колхоз „Новая Жизнь" у Зайлерівським районі Криму втратив через злу роботу комбайнів по 3 сотнари з гектару, що робить 15% цілих жнив. З огляду на те, що колхоз має, не зважаючи ні на що, постачати означену скількість збіжжя державі, машиново-тракторним станціям і до фондів насіння та резерв, втрата ця йде цілком на кошт колхозників, а 15% цілого врожаю робить 40% частини, що припадає колхозникам". Тимсамим орган московського уряду незвичайно цинічно признає, що колхозники дістають формально лише 37.5% свого власного збіжжя, причім скількість його влада обчислює, коли воно ще стоїть на полі, розуміється, не на користь колхозників; а що бракує з вини „ворогів народу", відтягається немилосерно з тої злиденної третини, яка номінально призначена для розділу між колхозниками та бюрократичними галапасами колхозної „управи". При таких обставинах нема дива, що на землях поневолених націй стало лютує голод. Не диво також, що навіть большевицька місцева преса починає протестувати проти цеї голодової політики Москви. Тіж самі „Извєстія" нарікають, що ростовський „Молот" насмілюється полемізувати з ними в своїм числі з 28. червня, беручи в оборону місцеві установи, що противляться вживанню комбайнів та інших складних хліборобських машин. Ця полеміка між центральним московським органом та льокальним часописом дуже характеристична для сучасних відносин між московським урядом та большевицькою владою чужонаціональних земель. Відомости про „антикомбайнові та андмашинові тенденції" місцевих органів приходять і з інших чужонаціональних районів, як також про те, що в багатьох з них скошене збіжжя лежить на полі, не звязане в снопи. Отже боротьба проти постачання збіжжя урядові розвивається, як і торік, по цілому фронті. В цім відношенні на сході нема нічого нового. Настільки ганебно марнує московська влада і збіжжя, яке їй уже пощастило видерти у колхозників. В багатьох місцевостях збіжжя зсипають просто на землю, в інших — до занечищених і заражених торічним зогнилим збіжжям складів. — (Офінор).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ТЕЖ КРИТИКА.

Фільмовий критик „Ню Йорк Таймсу" подає про нову штуку „Борн Реклес" коротеньку критику. Всього два речення.

Одначе в тій коротенькій критиці він характеризує штуку словами: „фільмова виголоджена дитина".

Що значить „виголоджена дитина"? Звісно, така дитина не має мяса. Сама шкіра й кости. Чи не сказано ядерно?

Як би так український критик сказав про українського продуцента, що його фільмова дитина виголоджена, той зараз сказав би: „А твої діти які?"

НЕ СТАНЕ ДІТЕЙ.

На інтернаціональним конґресі для проблем населення, що зібрався в Парижі, виступили вчені з ріжними песимістичними заявами про будучину людської раси.

Наприклад, один учений заповів, що в 11 державах північної й північно-західньої Европи за дві найближчі ґенерації число людей спаде на 40 міліонів.

Під одною ґенерацією (поколінням) розуміється той час, якого треба, щоб замісць існуючих тепер людей прийшли їх діти. За пересічну ґенерацію важається 30 літ.

Отже за 60 наступних літ у 11 державах північної і північно-західної Европи вродиться 40 міліонів менше дітей, як би вродилося, колиб число уродин там було таке, як було досі. Замітно, що й у тих краях уряди теж ведуть зовсім свідому кампанію за збільшення числа родин.

ПОЩО МІЖНАРОДНЬОГО КОНҐРЕСУ?

Звісно, 11 держав північної й північно-західної Европи, в котрих зменшується число уродин, не думають про себе як про північну чи північно-західну Европу.

Кожна з тих держав думає тільки про себе.

Тимчасом французький міністер шкільництва говорив на конґресі: „Людський розум мусить відтепер думати поняттями цілої земської кулі, бо найменший суспільний факт, догляднений в одній точці, може відбитися потрясеннями на зовсім протилежній точці земської кулі".

Можливо, що й може, але чи людина може займатися всіми можливостями?

КЕПСЬКІ ВЧИТЕЛІ.

Головний медичний екзамінатор нюйорських міських шкіл виступив у своїм річнім рапорті, предложенім суперінтендентові нюйорських шкіл, з проєктом, щоб заряд міських шкіл завів правильні екзамінації здоровля всіх публичних учителів.

Каже цей лікар, що багато вчителів і вчительок у публичних школах терплять на преріжні недуги та через них не можуть учити як слід.

Як звісно, ця думка йде в розріз з думкою деяких родичів, котрі дітей посилають учитися на вчителів чи вчительок лише тоді, як дитина слаба й до ніякої трудної праці не надається.

ПОДВІЙНЕ ЗДОРОВЛЯ.

Каже цей самий медичний екзамінатор нюйорських публичних шкіл, що вчителі й учительки не знають передівсім часто про те, що вони терплять на „нервові" недуги. Тимчасом, за обсерваціями цього лікаря, „нервові" недуги це найбільше серед учителів і вчительок поширена недуга.

„Нервова недуга" це не є відповідна назва. Поправді мало би тут бути умова недуга. Лікар говорить про нервову недугу на те, щоб не страшити людей. Звісно, серед загалу людей умова недуга має страшну славу. Людям зараз здається, що людина, хора на ум, рве на собі волосся, говорить без розумного звязку, дреться на стіни.

Правда, бувають люди, в котрих умова недуга проявляється так, але не в усіх. Бувають люди, які роками нездужають умово, але звичайній людині ніколи на думку не прийде, що це умово хорі люди.

ПОЩО ЕКЗАМІНАЦІЇ?

Як з домаганням екзамінацій для всіх учителів і вчительок у публичних школах виступив головний медичний екзамінатор нюйорських публичних шкіл, то хтось певно зараз скаже: „Ага, знаємо ми, пощо вам треба екзамінації. Роботи собі шукаєте!"

Тимчасом головний екзамінатор каже, що нездоровий учитель звичайно робить дітей у своїй клясі нервовими й дразливими та що він часто навіть спричинює кепські поступи своїх учеників у науці.

По цьому саме пізнати нервову чи умово хору людину, що вона робить другу людину нервовою. Через те місце нервових людей не між здоровими людьми. Через те їх відділюють від здорових людей, щоб вони своєю нервовістю не робили інших нервовими.

ЧИЖ ДИВНО?

Англійський журналіст Брайент написав книжку про лорда Болдвина, недавнього англійського премієра міністрів.

Багацько гарних річей наговорив автор про Болдвина, але критики не дуже за це на нього гніваються. Це тому, що автор самий написав під заголовком „Стенлі Болдвин", що це „трибют", себто „голд".

Як хтось скаже отверто, що він малює підхлібний портрет, то чи можна гніватися на нього, як він не намалює на портреті кожної бородавки, що є на обличчі портретованого?

ЯК ІНШІ.

Як усякий письменник, що збирається представляти описуваного ним чоловіка героєм, так і Брайент пише про Болдвина самі гарні річи.

Всеж таки критики признають, що автор змалював Болдвина до певного ступня простим, звичайним чоловіком.

Один критик каже, що він бачить у Болдвині звичайну людину, коли він міг сміятися на ввесь рот, як один з його сусідів сказав йому: „Мої ноги смердять так сильно, що деколи я ледве можу на них стояти!"

Нам звичайно здається, що людину пізнати по тому, які жарти вона говорить, а тут видно людину й з того, з яких жартів вона сміється.

ЧУДА ЛЮДСЬКОЇ ШКІРИ

Людський орґанізм, колиб так можна вжити такого терміну, можна сміло назвати найдосконалішим чудом техніки. Щоби пізнати людський орґанізм, мусимо зупинитися вже при „поверхні" того орґанізму, себто шкірі. Бо вже і шкіра це один із найчудніших орґанів нашого тіла. Коли подивимося на шкіру крізь мікроскоп, то вона на перший погляд виглядає дуже просто з будовою її комірок, а всеж шкіра скриває в собі багато сили та здібностей. Що інші орґани нашого тіла роблять поодиноко, це шкіра робить загалом. Наприклад легені служать до віддихання — шкіра також віддихає. Жолудок і кишки дбають про те, щоби приймати харчі для тіла — шкіра також має такі здібности: можна поживні складники та дікарства впроваджувати до тіла масажем шкіри. Далі нирки мають за завдання відпроваджувати з тіла воду та соли, які в господарці тіла відходять як відпадки з переміни матерії — шкіра вміє це все робити таксамо: також у виділинах пітних залоз подибуємо сіль і мочевий квас. Лімфатичні залози та селізінки, м. ін. мають за завдання поборювати заразки недуг — шкіра в цій боротьбі, так сказати, машируе попереду.

Коли тіло вважатимемо як цілість — то тоді шкіру можна порівняти з вигнутим дзеркалом, яке віддзеркалює в собі всякі нераз дуже трудні явища людського орґанізму. За тими явищами можемо слідкувати через мікроскоп у найменших, найтонших судинах, наче волосинках (званих капілярії), якими перепливає кров, і так можемо пізнати чинники всього тіла. І вкінці коли когось хочемо пізнати навіть після кількадесятьох літ, то потребуємо лише глянути на відтиски його пальця, а можемо бути певні, що не помилимося.

Дитині загрожує кривуха (рахітіс); коли заздалегідь ствердимо цю небезпеку, то в наших часах не тяжко перешкодити цій недузі. Дитину таку насвітлюємо промінями кремяної (кварцової) лямпи й дитина, завдяки ще й іншим засобам, не буде мати кривих ніжок. А саме спеціяльні складники, що є в шкірі, під впливом ультрафіолетного насвітлювання перемінюються у вітаміну Д, а ця вітаміна помагає розвиткові костей.

Не лише така переміна діється в людському тілі, коли шкіру насвітлюємо. Нпр. знаємо також, що шкіра засмалюється, коли сонце освічує її. А засмалюється шкіра тому, щоби ультрафіолетні проміні не пошкодили верствам тіла, які є глибше під шкірою. Шкіра засмалюється лише під впливом ультрафіолетних промінів. Тому теж наше тіло не засмалиться, коли сидітимемо напроти сонця за вікном, бо ультрафіолетні проміні не переходять крізь скло.

Як уже вище згадувано, пітні залози шкіри можуть виконувати подібну працю що й нирки: виділюють воду та ріжні роди солей, лише мета того процесу інша ніж нирок — а саме пітні залози виділюють воду чи сіль тому, щоби реґулювати теплоту тіла: через парування плину на поверхні шкіри тіло тратить теплоту. Подібну працю виконують лоєві залози, хоч ми її так виразно не запримічуємо. Завдяки цьому лоєві шкіра є гладенька й відпорна. А господиня знає, як шкіра на її руках виглядає після великого прання, коли наслідком частого тертя милом шкіра втратила лій.

Всі майже знаємо, що здорова людина має 1 до $1\frac{1}{2}$ ґальона крови. Та давніше люди не знали одного, а саме, що з тієї крови циркулює без упину лише яких три четвертини. Решта спочиває в ріжних бічних судинах кровної системи. Можна це порівняти з рікою, в якій вода перепливає прудко, одначе ріка ця має малі відноги, в яких вода майже стоїть на місці, так начеб не мала нічого спільного з течією головної ріки. Такий сам склад крови, який випорожнюється лише у надзвичайних хвилинах наслідком скорчу судин, творять теж ті численні дуже ніжні кровні жилочки, які є в шкірі. Коли вчені прослідили це, переконалися, що ті кровні судинки можуть бути корисні підчас недуги, а саме, коли шкіру масуємо або купаємося в мінеральних солях, такі масажі помагають при ослабленнях серцевого мяза. Масуючи шкіру, на якийсь час зменшуємо засоби крови в „резервових складах", а тимсамим улекщуємо працю серцю, яке є відповідальне за ввесь обіг крови. Можна теж сказати, що шкіра це одинокий орґан, який до деякого ступня може заступити ... — виконувати їх ... службу. Бо чи сліпий міг би собі уявити, як виглядає якийсь предмет, колиб шкіра не мала численних манюсеньких дотикових тілець?

А ті тільця, що під мікроскопом виглядають як кінчики найніжніших нервових розгалужень, це не одинокі „нервові" місця шкіри. Є ще місця для температури та болю. Вже така людська вдача, що відносимося з більшою „пошаною" до відчування болю, а менше звертаємо уваги на ті прикмети нашої шкіри, завдяки яким розріжняємо температуру. Знаємо, як дуже кожний скрикне, коли попечеться в палець.

Та ось із понижчого прикладу можемо якнайкраще пізнати, що сталосяб, колиб ми „попечення" не запримітили. А не запримітилиб ми попечення саме тоді, колиб ми не мали в шкірі тих багатьох температурних нервових місць (точок).

Себто наші чуттєві чи пак температурні нерви були би хорі. Такі нервово хорі люди є зрештою зовсім здорові, а всеж через це одно недомаґання їх здоровля дуже загрожене, ба навіть їх життя. Чому? Ось чому: уявім собі, сидить якийсь хорий (себто такий, що його нерви не розріжняють ріжниці температур), спершись плечима до горячої печі та щойно завдяки нюхові запримічує, що шкіра на плечах, а може навіть і підшкірні мязи сильно попеклися! Курець, який призабув, що держить папіроску в двох пальцях, запримітив би, що вона вже згоріла — щойно тоді, як мимоволі глипнув би тай тоді щойно побачив би, що пучки пальців сильно попеклися.

Ця, на щастя, дуже рідка недуга унагляднює нам, яке значіння для нашого здоровля мають ті „температурні точки" нашої шкіри. І зовсім таксамо, як із відчуванням температури, є воно з іншими прикметами та хистом шкіри і всі ті прикмети служать для здоровля всього орґанізму.

Бо відомо є: коли третя частина людського тіла знищена, то життя поважно загрожене; колиж недостає половини його, то життя погасло!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БРИСТОЛ, Н. ДЖ.

На Музей Визвольної Боротьби

Відділ 362 У. Н. Союзу в Бристол переслав через Обєднання $5 на Музей Визвольної Боротьби в Празі.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Добрий приклад до наслідування.

Дня 10. червня ц. р. приятелі і знайомі заслужених українських громадян Юрія і Йосифи Самборських не забули ва їх 25-літній ювилей і з тої нагоди справили їм несподівану гостину. Шановні гості бавилися достойно і весело, а притім не забули і за рідний край. Коли ми тут маємо що їсти і пити, то не повинні забувати про наших братів, які караються по тюрмах. Присутні на зазив зложили: Юрій і Йосифа Самборські $10; В. Пасічний $1.50; по $1: О. Косюк, Н. Житарук, Ю. Ясінчук; І Коцюба 75 ц.; по 50 ц.: М. Кінаш, А. Королишин, М. Чагарин, М. Проборівський, Я. Шаравара, Н. Вецал, М. Підгородецький, Й. Кава, Й. Ходоровський, Я. Процишин, Л. Самборський, П. Гук, С. Департо, П. Зарівний, П. Гричух, І. Паньків; по 25 ц.: Д. Бойко, М. Бардичевський, В. Патрило, І. Сарахман, А. Гурняк, К. Судима. Разом $25.75. З тих грощей взяли $1.75 на заплачення галі. Лишилося $24, які розділено: на місцеву Рідну Школу $12 і $12 на визвольну боротьбу.

М. Ч.

Тяжка роля.

— Ти знаєш, що моя жінка завтра виступає на аматорській виставі?

— Так, знаю.

— Має дуже тяжку ролю.

— Що ти говориш?! Таж то німа роля!

— Саме тому — така роля найтяжча для моєї жінки!

Інтерес.

Купець пише до гуртівника: „Негайно вишліть 2 вагони яєць. Як будуть добрі, то вишлю чек".

Надходить відповідь:

„Прислати чек. Як буде добрий, то вишлемо яйця".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(79)

Раґлян рішився тепер іти не попереду свого товариства, тільки позаду. Воно все так є на світі: коли провідник певний, що його підчинені підуть за ним, то він тоді йде попереду. Колиж він сподівається зради, то тоді пускає їх наперед, а сам підганяє їх револьвером. Він дійсно тримав на поготівлі револьвер, боячись нападу Тарзана, а також своїх.

Ось так у нервовому стані ця експедиція посувалася вперед. Раґлян був неначе насичений електрикою і яканебудь іскра могла викликати вибух. Такго вибуху малощо не викликав необережний окрик одного з індіян. Раґлян малощо не потягнув за язичок та не всадив йому кулі у плечі. Підбігши вперед, Раґлян побачив причину індіянинового крику.

Це була своєрідна статуя, одна з тих, у яких колись так любувались европейські конкістадори. На камені був насаджений людський череп, а цей череп був накритий сталевим шоломом. Вигляд справді жахливий, тож не диво, що індіяни видали з себе окрик жаху. Ця статуя викликала жах навіть у самого Раґляна. Він станув перед нею і в його голові снувалися ріжні гадки.

Він знав дуже добре, що коли йому не вдасться ця експедиція, то за кілька літ його власний череп буде десь ось так сторчати на камені та інших людей лякати. Ось цей череп був колись покритий тілом, шкірою, жив... Він мав у середині мозок, гадки, почування... А тепер... „Ні, я мушу перемогти!" — закінчив рішучо Раґлян, стискаючи в долоні револьвер.